

Op stap in het Noord-Brabant van VINCENT VAN GOGH

Vincent van Gogh werd er geboren en keerde er vaak naar terug: het Brabantse boerenland. De kerkjes, bomenlanen, watermolens en zwoegende mensen in het veld vormen de rode draad door Vincents werk en zijn een inspirerende gids tijdens een fiets- of wandeltocht door de provincie.

TINEKE ZWIJGERS

De Opwettense Watermolen, aan de Dommel in Nuenen.

Schilderachtig Nederland

«En wat mijn werk betreft, met de dag word ik er feller op en krijg ik een opgewektheid terug als was ik 20 jaar.» Die woorden schreef Vincent van Gogh in oktober 1884 aan zijn broer Theo. De domineeszoon woonde toen al bijna een jaar bij zijn ouders in Nuenen, nadat zijn relatie met een Haagse prostituee op de klippen gelopen was. Vincent maakte lange voettochten door de omgeving en ontwikkelde zich hier tot de later wereldberoemd geworden schilder van het hardvochtige boerenleven. Nuenen is daarom hét Van Gogh-dorp in Noord-Brabant. Vincent van Gogh (1853-1890) is in Nuenen overal. We logeren in Auberge Vincent, tegenover een standbeeld van de schilder in het dorpsparkje. Het lokale frietkot heet 'De Aardappeleters' en overal in het dorp komt 'Vincent' aan het woord als je op het knopje van een informatiezuil drukt bij een plek die hem inspireerde. Zo vernemen we dat Van Gogh het schilderij 'Het uitgaan van de Hervormde Kerk in Nuenen' in 1884 maakte als cadeautje voor zijn zieke 'moe' omdat zij er de zondagse dienst van 'pa' niet kon bijwonen.

Daar bij die molen...

In het museum Vincentre komen we via sprekende portretten, filmpjes en expo's meer over de schilder en zijn werk te weten. Vincent trok er met zijn tekenblok graag op uit in de Brabantse natuur en werkte zijn schetsen 's nachts thuis uit. Hij raakte gefascineerd door de arbeiders op het veld en in hun eenvoudige boerenhuisjes. Zo keek hij eens op een avond binnen bij de familie De Groot langs de weg van Nuenen naar Gerwen. Die zat daar aan een eenvoudig maal van zelf geteelde aardappelen. Vincent leerde de gezinsleden beter kennen en vroeg hen te poseren voor zijn studies van knoestige boerenkoppen. In 1885 vereeuwigde hij de familie in wat hij zelf als zijn eerste volwaardige werk beschouwde: 'De Aardappeleters'. Het huisje staat er niet meer, maar de naastgelegen windmolen De Roosdonck vormde meermaals het decor van tekeningen van de boerenfamilie. Een 51 kilometer lange fietsroute voert ons vanuit Nuenen door 'De wereld van Vincent van Gogh'. Onderweg stoppen we op mooie plekken, waar de schilder tijdens zijn

zwerftochten de ezel uitklapte en aan het werk ging. In het gehucht Gerwen tekende hij de Sint-Clemenskerk. Destijds stond die buiten het dorp en zie je er op de tekening twee mensen langslipen over een winterse bomenlaan. Nu staat het godshuis midden in het dorp, maar het is nog goed herkenbaar. De mooiste Vincent-plek vinden we de Opwettense Watermolen, aan de Dommel net buiten Nuenen. En we zijn niet de enigen. «Schitterend, hè», roept een passerende fietser, die ons ziet fotograferen. «Het schilderij van deze molen zag ik laatst in Madrid en ik ben thuis meteen op mijn fiets gestapt om 'm in het echt te zien.» Achter het gebouw lonkt een zonnig terras, waar we neerstrijken voor koffie met taart. We kijken uit op het riviertje, met bomen langs de oever,

De frituur in Nuenen heet 'De Aardappeleters', naar Van Goghs bekende schilderij

een houten steiger en een wat verwaarloosde roeiboort. Het Van Gogh-schilderij kunnen we er bijna bij bedenken.

Huiskamercafé

Ook rond zijn geboortedorp Zundert trok Vincent graag de natuur in. Aan zijn broer Theo schreef hij in 1878: «Toen wij des avonds terugreden van Zundert over de hei, liepen Pa en ik een eind, de zon ging onder achter 't masthout en de avondlucht weerkastte in de moerassen, de hei en het gele witte en grijze zand waren zo vol toon en stemming.» Wij verkennen de omgeving met als gids de wandelroute 'Vincent vertelt'. Die voert ons over de Klein-Zundertse Heide en door natuurgebied Pannenhoeve. Het landschap is gevormd door turfwinning, maar de moerassen en vennen ogen soms zo Afrikaans dat je bijna verwacht krokodillen en nijlpaarden te zien op-

duiken. «Vol toon en stemming», Vincent zei het al. In Moeren houden we halt aan Herberg In den Anker, een huiskamercafé uit 1635 waar ook de schilder zich wel eens warmde bij het vuur. Het interieur van de gelagkamer is origineel. Maar op een mooie dag als vandaag zit niemand binnen en zoeken ook wij met een glas Zundertse trappist een plek in de zon. Terug in Zundert lopen we langs de Hervormde Kerk, waar Vincents vader dominee was. Als jongen wilde hij in diens voetsporen treden, maar na een mislukte carrière als lekenprediker in de Borinage werd hij schilder. Succesvol was hij allerminst; tijdens zijn leven verkocht Vincent van Gogh volgens zeggen slechts één schilderij. Alleen dankzij de niet-aflattende (financiële) steun van zijn broer Theo bleef hij schilderen. Het prachtige beeld voor de Zundertse kerk, 'Vincent en Theo van Gogh' van beeldhouwer Ossip Zadkine, is dan ook het terechte eerbetoon aan een trouwe broer.

Met een reproductie van het schilderij 'Het uitgaan van de Hervormde Kerk in Nuenen' poseren Van Gogh-fans voor de echte kerk. Kos

PRAKTISCH

LOGEREN:
Auberge Vincent: stijlvolle, moderne kamers in een gemoedelijke herberg aan het dorpsplein van Nuenen. Vanaf 70 euro B&B voor 2 personen (www.aubergevincent.com).
Op de waart: knus houten tuinhuis met veel privacy en comfort in de groene omgeving van Zundert. B&B voor 2 personen vanaf 70 euro (www.opdewaart.verhuurt.com).
ERHEEN: de afstand Brussel-Zundert bedraagt 88 km en Brussel-Nuenen 135 km. Nuenen-Zundert: 78 km.
BESTETIJD: April-oktober. Dan is de kans op goed fiets- en wandelweer het grootst en zijn de vijf musea langs de routes ruim open.
REISGIDS: 'Noord-Brabant' van Rik Zaai (Lebowski 2012, 12,50 euro) maakt deel uit van de succesvolle serie 'Heel Nederland'.
FIETSEN: De route 'Fiets door de wereld van Vincent van Gogh' (335 km) is opgedeeld in knooppuntroutes van 30 à 60 km, die starten en eindigen in een van de vijf plaatsen met een museum over Van Gogh (Zundert, Etten-Leur, Tilburg, Den Bosch en Nuenen). De brochure koop je bij de VVV en de musea (4,95 euro) of kun je downloaden.

MEER INFO: www.vangoghbrabant.com (locaties en achtergrond) - www.routesinbrabant.nl (downloaden pdf van routebrochure) - www.ontrack.nl (wandelroute 'Vincent vertelt', 2,50 euro).

Een reproductie van 'De Aardappeleters' in het Museum Vincentre.

Het standbeeld van Van Gogh in Etten-Leur. Foto's Dorien Koppenberg